

Politická geografie

Čtenářský deník č. 3 – Národní identita a nacionalismus

Nuala C. Johnson: The Renaissance of Nationalism

Obsah článku:

První část článku pojednává o událostech roku 1989, kdy se rozpadl východní blok, poté se v roce 1991 rozpadl SSSR a tím vznikly nové samostatné státy. Tyto události posílily vnímání národní identity a také strach o to, aby tyto státy nebyly znovu pod vlivem velmocí. V této době se začíná svět globalizovat, otevírají se hranice a vzdálenosti se zmenšují, nicméně je zde jistá forma nacionalismu, který v této době sílí. Autorka popírá souvislost mezi vývojem společností a vznikem nacionalismu, respektive nacionalismus se objevuje i v dnešní moderní společnosti, ačkoliv bylo několikrát prorokováno že s rozvojem zanikne.

V textu je vymezen pojem „imagined community“ - pomyslné společenství, což vyjadřuje vnímání vlastní národnosti, které se vyvíjelo především s vynálezem knihtisku a šíření psaných forem jazyka. Tato kulturní sounáležitost má podobně sjednocující charakter jako bylo dříve například náboženství a vytváří národní identitu. Hlavní roli v utváření národní identity tedy hraje jazyk, který jednak tvoří národní dědictví, dále spojuje myšlenku národa, je autentický a také umožňuje elitám postavit se do čela národa. Autorka uvádí příklad států, kde jazyk není sjednocujícím prvkem a vyskytují se zde problémy s vlastní identitou a další konflikty. Příkladem je Belgie, kde existuje rozpor mezi Vlámky a Valony. Stejný případ je i existence minoritních jazykových skupin na území jednoho státu, jako je tomu například ve Španělsku.

Jedním z důležitých prvků nacionalismu je pohled do minulosti na významné historické momenty nebo činy jednotlivců a jejich následné oslavování. Proto se staví památníky, sochy vojínů, později politických vůdců, a další umělecká díla, která mají posílit vnímání národní identity a uvědomění se existence osob, které byly schopny dát život za vlast.

Co se týká genderového zaměření nacionalismu, tak je na první pohled neutrální, nicméně v tomto případě bývají aktivisté muži, kdežto ženy jen přihlížejí a jejich úkolem je plodit další potomky národa a zajistit jim správnou ideologickou výchovu. Nutno podotknout, že často jsou jako alegorické postavy národa zobrazovány ženy.

Na závěr autorka zmiňuje nepopíratelnou roli prostoru při utváření národní identity. Identita možná pomine, nicméně prostor zůstane. Proto jsou dnes velmi časté spory o území.

Komentář:

Tento článek byl velmi zajímavý. Dokonce jsem zjistila, že se autorka specializuje na konflikt v Severním Irsku, což by mohlo být též zajímavé čtení.

Ocenila jsem neotřelý pohled na věc, například genderové vnímání nacionalismu a zobrazování mýtických činů.

Zajímavá byla také konkrétní aplikace teorie na rozpad východního bloku, což je událost nám velmi blízká a řekne nám více než například události v JV Asii.

S autorkou textu souhlasím s tím, že nacionalismus je stále aktuálním tématem a v posledních měsících i u nás v ČR. Toto téma sílí jednak s ekonomickou krizí a jednak s nastávajícími volbami. Nabízí se otázka, zda tyto tendence ustanou stejně rychle jako započali, nebo se nacionalismus u nás bude více rozvíjet.

Možná mi v textu chybí ujasnění pojmu nacionalismus, nebo spíše jeho rozdílné chápání různými osobami. Samozřejmě se mohu za nacionalistu považovat i já, protože pocházím z České republiky,

mluvím česky a hodlám tento fakt předat i svým dětem, zároveň mi ale nevádí stírání hranic, přítomnost jiných národnostních skupin, protože jde o to, jak já sama si uchovám svou národní identitu a jak moc budu přijímat jiné vlivy. Nicméně existuje i nacionalismus více radikálnější, hraničící s xenofobií, kdy lidé skutečně mají o svojí národní identitu strach. Ale já tento strach nehcápu, tedy alespoň ne v měřítku České republiky. Hrozí nám snad zánik jazyka? Potlačení národní identity? Těchto věcí bych se obávala, kdybych byla Kurd, ale jakožto Čech tento strach nemám. A defacto to souvisí i se závěrečnou částí textu a to je důležitost prostoru. Já osobně bych existenci prostoru přikládala stejnou váhu, jako existenci národního jazyka, protože národy, které nemají své území mají větší tendenci k zániku, než národy, které toto své území mají.

Otázky:

Mají se národy rozlišovat i podle nářečí?
Je sílíci nacionalismus v ČR oprávněný?
Jakým národům aktuálně hrozí zánik?
Lze nějak rozumně řešit územně národnostní spory?
Jak vy osobně by jste řešili spor v Izraeli?

Benedict Anderson: Pomyslná společenství

Obsah článku:

Autor v článku definuje pojmy národ a nacionalismus a všímá si nacionalistických tendencí v původních členských státech EU, stejně jako silné pouto národní identity v marxistických státech. Národní identitu považuje za kulturní dědictví a pro člověka je důležité uvědomování své příslušnosti k skupině lidí, kterou defacto nikdy osobně nepozná.

Autor také odlišuje modernitu států a odlišné vnímání nacionalismu. Neplatí zde přímá úměra, že čím více moderní stát, tím méně nacionalismu. Modernita je brána jakožto filosofický aspekt a nacionalismus je považován za politický aspekt. Nacionalismus má především politický rozměr a často jsou utvářeny národy na místě, kde neexistují.

Autor se dále zabývá podobností náboženství a nacionalismu, neboť obojí upřednostňuje jeden jazyk, považuje ho za svatý a nepovažuje za důležité učit se nějaký další. Další podobnost autor shledává i u nacionalismu a dynastií, kdy pomalé oslabování jak dynastií tak náboženství posiluje nacionalismus.

V další části textu autor srovnává několik publikací – převážně románů různých světových autorů a tito autoři stojí za svým národem a autor na nich ukazuje literární formu prezentace nacionalismu. Dále autor rozebírá i národní noviny a podle čeho se volí články do novin a jakou roli v tom hraje národní identita. Zajímavá je myšlenka, že noviny nahrazují lidem ranní modlitbu.

Komentář:

Tak tento článek bych si už znovu nepřečetla, byl opravdu složitý na pochopení a k tomuto pochopení mi zdaleko nepomohla ani sklenka vína. Autor opravdu hodně teorizuje a často odbíhá od tématu, stejně tak jako se mi v té zmeti cizích slov často pletli pojmy jako identita, národnost, nacionalismus, národní vědomí.

Stejně tak se mi nějak nelze ztotožnit s myšlenkou, že noviny nahrazují ranní modlitbu. Já tedy čtení novin sice považuji za svůj ranní rituál, nicméně že by ze mne vynechání své ranní dávky informací dělalo bezbožného člověka, to si nemyslím. Na druhou stranu stejně tak se dá spekulovat o tom, zda-li vás modlení učiní lepším. Dle mého názoru neučiní.

Ještě jedna věc mne v článku zarazila a to je fakt, že autor přisuzuje k existenci národa nutnost nějakého prostoru. Je to sice důležitý prvek, jak už jsem zmiňovala v předchozím komentáři, nicméně národ může být i bez území, to se přece nevylučuje. Já jakožto Čech mohu žít ve Švédsku

a přesto vím, že patřím k českému národu.

Otázky:

Co je dnes náhražkou ranní modlitby?

Jaký je rozdíl mezi národem a nacionalismem?